Poštnina plačana v gotovini

Cena 1 Din

Marborski Večernik »JUTRA«

Leto IV. (XI.), štev. 213 Maribor, petek 19. septembra 1930

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno prejeman v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon: Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelek „Jutra" v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Solun ali Jadran?

Zanimiva razprava se je v rumunskem časopisju razvila v zvezi z nedavnimi pogajanji med Jugoslavijo in Rumunijo radi zgradbe mostu preko Donave. Kje naj bo most? Jugoslavija si ga želi pri Brzi Palanki. Rumunija pa se še ni definitivno odločila. Predlog Jugoslavije za most pri Brzi Palanki ji ni simpatičen, želi pa si vendar prometne zveze z Jugoslavije preko Donave. Na drugi strani pa so nekateri rumunski listi prinesli vest, da ste tudi Grška in Poljska pripravljeni, finančno podpreti zgradbo mostu preko Donave, vendar le za slučaj, da bi se zgradil med Rumunijo in Bolgarsko, med Anesti Giurgiu in Ruščuk. Ta most bi omogočil direktno zvezo med severnimi državami in Egejskim morjem, na čemur je z ozirom na solunsko pristanišče najbolj zainteresirana Grška. Rumunski listi, ki so to vest objavili, so jo povoljno komentirali in so zlasti naglašali finančno pomoč Grške in Poljske. Idejo mostu pri Giurgiu pa podpirajo naravno tudi grški listi, in to baš sedaj, ko se pogajanja med Jugoslavijo in Rumunijo bližajo koncu.

Bukareški list »Cuvantul« pa odločno odklanja to indirektno presijo in utemeljuje svoje stališče z ekonomskimi razlogi. »Donavski most pri Giurgiu« — piše — »je v glavnem v grškem interesu. Mi pa moramo predvsem proučiti svoje lastne interese. Tranzit blaga od severa na jug in obratno se je dozdaj vršil preko donavskega pristanišča Galac in morskega pristanišča Konstance. Imeli bi torej zelo malo koristi od tega, če bi usmerili tranzit preko Giurgiu v Solun in narobe. Korist, ki bi jo Rumunija od tega imela, bi bila neizmerno mala z ozirom na to, da bi usmerjenje tranzita preko Giurgiu na Solun zadalo smrtni udarec Galacu in Konstanci. To bi pomenilo, da brez svrhe podpiramo razvoj Soluna na škodo lastnih pristanišč.

Ako se navaja kot razlog, da bi se v slučaju zaprtja turških morskih ožin Rumunija izognila blokadi na morju, lahko odgovorimo, da nam bo most med Rumunijo in Jugoslavijo osigural izhod na Jadran, ki je mnogo sigurnejši in zapadu bližji, nego Egejsko morje. Radi tega ne moremo kolebati med direktno zvezo z Jugoslavijo in med zvezo s Solunom preko Bolgarske. **Naši ekonomski in tudi vojno-politični interesi nas kategorično silijo, da damo prednost prvi zvezi z Jadranom**, četudi je grška in poljska denarna pomoč zelo mamljiva.

»Cuvantul« končno pripominja, da je v interesu i Rumunije i Jugoslavije, da se sporazumenta glede mosta preko Donave, ki bo vezal obe ti državi, pa četudi bi ena ali druga morala doprinesti kako žrtev.

BUDIMPEŠTA, 19. septembra. O priliki polnoletnosti princa Otona se bo vršil 21. novembra v Budimpešti velik banket, na katerem bo govoril grof Apponyi in bodo povabljeni nanj tudi zastopniki avstrijskih monarhistov.

Protičeška demonstracija v Gradcu

RADI OBSODBE GRAŠKEGA TRGOVSKEGA POTNIKA V PRAGI SO SNOČI ŠTUDENTI V GRADCU DEMONSTRIRALI PRED ČEŠKOSLOVAŠKIM KONZULATOM IN ČEŠKIM DOMOM.

GRADEC, 19. septembra. Tu je prišlo snoči pred češkoslovaškim konzulatom do velikih protičeških demonstracij. Večja skupina je namreč demonstrirala proti obsodbi graškega trgovskega potnika Beyerja, ki je bil radi žaljenja češke armade na potovaju v Nemčijo, aretiran v vlaku in sedaj obsojen od sodišča v Pragi na mesec dni zapora. Demonstranti so vzklikali proti Čehoslovaški in sramotili češkoslovaško armado. Končno je prispel oddelek policije, ki je demonstrante razgnal. Izpred konzulata so odšli demonstranti pred Češki dom, ki so ga začeli obmetavati s kamenjem. Razbili so na poslopju mnogo šip in poizkušali vdreti tudi v notranjost, kar pa je policija še pravočasno preprečila. Demonstracije so se nadaljevale pozno v noč. Davi je posetil češkoslovaškega konzula zastopnik štajerske deželne vlade in se opravičil radi včerajšnjega incidenta pred konzulatom in Češkim Domom. —

Socijalisti in položaj v Nemčiji

BIVŠI PREDSEDNIK PARLAMENTA O STALIŠČU SOCIJALISTOV NAPRAM VPRAŠANJU VSTOPA V NOVO VLADO.

BERLIN, 19. septembra. Predsednik bivšega nemškega parlamenta, dr. Loebe, je objavil v »Vorwärtsu« članek, v katerem se bavi s položajem, ki je nastal po volitvah v Nemčiji, ter s stališčem socijalnih demokratov napram vladni krizi. Loebe pravi med drugim:

»Motijo se vsi, ki mislijo, da se bodo socijalni demokrati brez nadaljnjega stavili meščanskim strankam na razpolago; vsi ti si pač prelahko predstavljajo razvoj stvari. Osem in pol milijona volilcev, ki so ohranili zvestobo socijalni demokraciji, pričakuje od nas, da olajšamo s svojim vplivom predvsem sedanji težavni gospodarski položaj, da zaščitimo žrtve vojne in se lotimo stvarnega dela za odpravo gospodarske bede. In te naloge bo socijalna demokracija tudi v svoji slabši poziciji skušala izvesti. In ako bodo vladne stranke tudi sedaj odbijale in zavračale v tem pogledu naše predloge, potem bomo pač prešli v energično opozicijo.

»Deutsche Allgemeine Zeitung«, ki se smatra kot organ desnega krila nemške ljudske stranke, protestira proti temu, da je državni notranji minister dr. Wirth v svojem zadnjem govoru že vnaprej pozval socijalne demokrate k vstopu v vladno koalicijo ter obenem odločno odklonil vsako koalicijo s Hitlerjevci. List naglaša, da bi se moralo nasprotno narodne socijaliste naravnost pozvati, da naj na odgovornih mestih pokažejo, v koliko morejo izpolniti svoje obljube. Hitlerju se sicer prav nič ne mudi z vstopom njegove stranke v vlado, za kar pa ima vsekakor zelo tehtne razloge.

Francosko-italijanska pogajanja brez uspeha

LONDON, 19. septembra. Diplomatični dopisnik »Daily Maila« se bavi s francosko-italijanskimi pogajanji in pravi, da so dosedanja pogajanja brez uspeha. Pred sestankom razorožitvene konference meseca februarja 1931 ni pričakovati niti političnega niti pomorskega sporazuma med obema državama. Krivda za ta neuspeh pade na Mussolinija, ki ovira in onemogoča pogajanja na vse mogoče načine, računajoč pri tem, da bo Francija radi položaja, ki je nastal po volitvah v Nemčiji, popustljivejša. Današnji pariški listi potrjujejo to informacijo in objavljajo izjavo predsednika francoske delegacije za pomorska pogajanja, ki pravi, da so vse vesti o kakem že doseženem sporazumu z Italijo brez vsake podlage in izmišljene. Vsa dosedanja pogajanja so ostala brez uspeha in tudi ni pričakovati, da bi rodila konkretne rezultate. Tudi Pertinax piše v »Matinu«, da so dospela pogajanja z Italijo na mrtvo točko.

Spomenik hvaležnosti Franciji

BEOGRAD, 19. septembra. Na dan obletnice sklenitve premirja v svetovni vojni se bo vršilo v glavnem drevoredu Kalimegdana slavnostno odkritje impozantnega spomenika hvaležnosti Franciji, ki ga je izdelal naš veliki kiparski umetnik Meštrović. Svečanosti bodo trajale 10. in 11. novembra in bodo na nje povabljeni številni odlični francoski gostje. Razen zastopnikov francoskih mest in občin bodo povabljene tudi občine iz Alžira, kjer so se mudili srbski begunci med svetovno vojno, mesto Verdun, simbol francoskega vojnega odpora, pa pošlje posebno delegacijo.

Občina Mussolin

RIM, 19. septembra. Ministrski predsednik je odobril načrt zakona, s katerim sta se občini Pera Alba in Oripano združili in izpremenili ime v Mussolini. Nova občina šteje 2000 prebivalcev in obsega 11.000 ha zemlje.

K polomu tvrdke Raab-Katzenstein

BERLIN, 19. septembra. Polom tvornice Raab-Katzenstein za izdelovanje letal v Krefeldu je že lani vzbudil zlasti v letalskih krogih veliko pozornost. Glavno krivdo — šlo je za znatne poneverbe — so pripisovali najprej konstrukterju in solastnku Katzensteinu. Kakor poroča »Berliner Zeitung am Mittag«, pa je preiskava sedaj dognala, da je edini krivec njegov tovariš Raab, ki je pobegnil v Ameriko in odnesel s seboj važne konstrukcijske risbe in številne listine, iz katerih so razvidne njegove pogreške. Pri polomu podjetja sta bila najbolj oškodovana mesto Krefeld, ki je izgubilo 80.000 mark ter industrijalec Gobiert, ki je prišel ob več stotisoč mark.

KONCERT
RUPEL
PONDELJEK SEPTEMBRA

Skok iz gorečega letala

BUKAREŠT, 19. septembra. Letalo »Potez«, katero sta vodila dva oficirja, se je v bližini Albe Julie v trenutku, ko je opazovalo učinke topovskega streljanja, vnelo. Vzrok nesreče je bila predčasna eksplozija neke signalne rakete. Oba letalca sta se iz višine 1500 m spustila s padalom in srečno pristala. Dobila sta le lažje poškodbe, dočim se je letalo popolnoma razbilo.

Bogata dedščina

BUDIMPEŠTA, 19. septembra. Meščansko-šolska učiteljica Sebbes iz Gyömrö pri Budimpešti je podedovala od svojega strica, ki je svoječasno skupno z Ludovikom Kossuthom pobegnil v Ameriko in tamkaj lani umrl v izredno visoki starosti 114 let, pet milijonov dolarjev.

Surovost ni potrebna.

Včeraj popoldne je prišel na policijo v spremstvu neke ženske učenec IV. razreda osnovne šole Jože Korošec ter prijavil, da ga je delavec Josip P. na Koroški cesti tako pretepel po glavi, da čuti hude bolečine. Povedal je, da se je krog 13. vračal z nekaterimi tovariši z otoka mimo Poševe gramozne jame. Tam je zdrknil v jamo kamen proti delavcu P., ki je bil tam zaposlen. Ta je prišel iz jame, drugi fantje so zbežali, on pa ne, ker ni bil nič kriv. P. pa je prihitel za njim in ga pretepel s pestjo. P. pa pravi, da so dečki metali nanj kamenje. Seveda tudi v tem slučaju surovo pretepanje ni na mestu. —

Zopet kolo ukradeno

je bilo včeraj krog 16. pop. mizarju Viktorju Weingerlu iz Slemena pri Selnici, ko je bil v hiši na Aleksandrovi cesti 16 pri zdravniku dr. Pavliču in je kolo pustil v veži. —

Četrt milijona novih hiš tekom 10 let so zgradili v Londonu in se je lice britanske prestolice tekom zadnjega desetletja silno izpremenilo. Stare, nehigijenske hiše so izginile in nadomestile so jih moderne zgradbe, ki jih odlikuje lepa struktura in higijenska ureditev.

Prof. Piccard odgodil polet na spomlad.

Prof. Piccard, ki je z balonom hotel poleteti te dni v višine 16.000 metrov, pa se je polet radi neugodnih vremenskih prilik ponesrečil, je odgodil sedaj polet na spomlad. Med tem časom se bodo izvršila popravila balona in aluminijeve gondole, kar je oboje bilo poškodovano pri zadnjem poskusu.

Mednarodni kongres kritikov se bo vršil od 19. do 23. tm. v Pragi.

Šmohor na Javoršeku

Slovenskim turistom žalibog premalo znan, morebiti zavoljo tega, ker se je razmeroma pozno, dasi stoji na turistovsko zanimivi točki, uvrstil med naše priznane planinske postojanke. Kajti koča, za število dosedanjih obiskovalcev v vsakem oziru zadostujoča, je bila kot nekak vidni znak delovanja podružnice SPD v Laškem otvorjena šele preteklo leto majnika meseca. Od tedaj pa zaznamuje presenetljivo lepo število obiskovalcev i domačih i letoviščarjev in kopališčnih gostov iz Laškega. Baš radi teh bi morebiti bilo na mestu, da se ali koča preskrbi z vsakdanjimi potrebščinami ali pa da se tujce na primeren način pravočasno obvesti, da je treba nekaj provijanta tudi nesti v nahrbtniku s seboj.

Javornik ali Javoršek, kakor pravijo domačini, je kopa, široka, podolgovata, prav malo izrazito izoblikovana na onem gorskem hrbtu, ki veže košati, pošumljeni Malič in njegovo idilično ležeče, gorsko selo Ilivno z dve uri oddaljeno Mrzlico planino. Šmohor, t. j. cerkev sv. Hermagore, na najvišji točki Javoršekove kope, bi ne mogla biti slovenska cerkev, postavljena od žuljevih, pobožnih rok Slovencev, od njih češčena in vsako leto redno od njih na določene praznike obiskana, ako bi ne stala poleg nje tudi prastara slovenska lipa. Kajti ni slovenske cerkve vrh hriba brez slovenske lipe in ni znamenite, starodavne lipe vrh visokega holma brez slovenskega božjega hrama. Tu pri Šmohorju nad Laškimi toplicami stojita pred cerkvijo, baš letos prenovljeno na zunanjih stenah in v notranjosti in z novima zvonovima opremljeno, dve taki prastari lipi, vsaka izmed njiju s tako ogromnim, debelim in obsežnem deblom, da ene more komaj pet mož z raztegnjenimi rokami objeti. Ljudstvo v okolici, med katerim gre tradicija, vedno sveža in zato živa in nepokvarjena, jih časti kakor cerkev samo in si tudi pripoveduje, da sta enako stari kakor cerkev, dasi je ena izmed njiju l. 1879. do polovice pogorela in sedaj komaj še nosi košate, še vedno vsako leto julija meseca žlahtno duhteče veje nad seboj.

V bližini cerkve, ki se po celi svoji zunanji obliki in po svojem zunanjem licu zelo loči od znanih pohorskih božjih hramov, vidiš pred kapelico sv. Fortunata, ki gleda noč in dan naravnost v Savinjsko dolino pod Vojnikom in Goro oljsko, precej globoko, obzidano in s stopnicami modernizirano jamo, v kteri je bržkone nekdaj izviral osvežujoč studenec; sedaj je tu vse suho; ljudstvo pa ve povedati, da sta se v tej in v drugi, tudi še vidni jami nekdaj skrivala sv. Hermagora in njegov sosed sv. Fortunat pred pagani, ki so ju preganjali. Ako je to res, potem so to mogli biti samo Turki, ki so tudi res l. 1529. tu divjali in Laško oropali, kajt isv. Hermagoru je na tem mestu kot protežiranemu svetniku oglejske patrijarhije bila postavljena cerkev kot najvišje ležeča podružnica Laške nadžupnije šele l. 1421. Sedaj se niti njemu, niti njegovemu tovarišu sv. Fortunatu ni treba bati sličnega preganjanja. Nasprotno! Slovenski turisti so njemu pripomogli do še večje slave, ki se bo širom Slovenije še širila enako, kakor se bo širil slovenski turizem. Toda kakor je ime sv. Mohorja pri nas znano in pomembno, pa je pri Laškem Šmohorju vendar glavni cerkveni shod 4. julija na praznik sv. Urha in 10. avgusta, na praznik sv. Lovrenca, očitno dveh domačih, slovenskih konkurentov onega Hermagore, ki so ga laški misijonarji iz Ogleja prinesli med Slovence. Kadar se ta dva glavna cerkvena shoda obhajata na solnčno-zeleni trati in v hladni senci onih dveh slovenskih lip, tedaj je zbran na Javoršeku nad Laškim številen narod iz vseh strani. Saj ta naš Šmohor veže s svojo belo cerkvico in njeno visoko, s škriljem krito šesterokotno koničasto streho, ozirajoč se skoz eno lino proti jugu, skoz drugo proti severu, dva popolnoma različna sveta, obenem pa vabi s svojima, novima zvonovima, milo in vabljivo daleč se na okoli razlegajočima, vse sosede na obisk, molitev, zabavo in veselje. Svet, ki se odpira radovednemu pogledu proti severu, sega od rodovitne in bogate srednje Savinjske doline s mnogimi vasmi, cerkvami in obsežnimi hmeljskimi nasadi preko Paškega Kozjaka, Stenice in Konjiške gore, v dobro razločnih terasah, do mirno in ravno potegnjene gozdne črte pohorskega grebena od vzhoda pri »Mariborski« do tja, kjer baš sedaj pri »Cerkvici« blizu Velike kope v zapadnem Pohorju grade v Jezernikovem kraljestvu novo planinsko postojanko. Pa tudi Sv. Križ nad Belimi vodami in strme planine nad Mozirjem in povrh še koroški Plešivec s cerkvijo sv. Urše gledajo sem na Laški Šmohor. Ta svet je mirna, sanjava idila, sanjava lepota, ki sama sebi ugaja. Proti jugu, proti Savi in spodnji Savinji je svet drugačen. Ostrorobi vrhovi, piramidasti in stožčasti, s strmimi prepadi, z zobčastimi pečmi in čermi, na prvi pogled sami ugasli ognjeniki, strmičijo proti nebu, kot da bi ga hoteli doseči. To je mlad, ognjevit, bojevit in razborit svet življenske moči prekipevajoče mladosti in pomladi: Veliko Kozje, Lisca, Turje, Kum; v široki grapi zelenega Stražnika skrite pa se svetijo Rimske toplice.

Kadar v zgodnji pomladi črni teloh odcveteva in rumeni Marijini čreveljčki nad duhtečimi rdečimi ciklami vise, kimajoč v lahnem pomladanskem vetriču ali pa v zgodnji jeseni, ko ajda diši od njive do njive, od gozda do gozda, tedaj je pravi čas za izlet k Šmohorju na laškem Javorniku. Dr. Fr. Mišič.

Mariborski in dnevni drobiš

Anketa o tovorninski davščini na magistratu

Ko se je izkazalo, da je uvedba užitnine za kritje primanjkljaja v občinskem proračunu mariborskem nemogoča, je stavilo mestno knjigovodstvo nov, v našem listu že omenjeni in objavljeni predlog, da se reformira tovorninska davščina. Kakor znano, se sedaj plačuje tovorninska davščina po 50 Din od 10tonskega voza pri uvozu in izvozu. Po novem predlogu pa bi bili predmeti razdeljeni v več kategorij, tako da bi se v najvišji kategoriji plačalo od vagona 400 Din, v prihodnji 300 Din, v tretji 100 in v četrti 50 Din. Ta tovorninska davščina bi se po predlogu ne plačevala samo od vagonskih, ampak tudi od poštnih pošiljk, pa tudi od blaga, ki pride v mesto ali se izvozi na avtomobilih ali vozovih.

Mestna občina je sklicala za sinoči na magistratu anketo, na kateri se je razpravljalo v prvi vrsti o porazdelitvi predmetov, kakor jih vsebuje načrt mestnega knjigovodstva, v posamezne kategorije. Razvila se je obširna debata in je končno bilo sklenjeno, da naj prizadete gospodarske korporacije dajo svoje pismene predloge, katere bosta proučila finančni odsek in občinski svet, ko bosta končno razpravljala o uvedbi tovorninske davščine.

ATLANTIK

je največji nemški zvočni film

Smrtna kosa.

Včeraj pop. je umrl v Špesovem selu 2 urarski pomočnik Vilko Golob, star 21 let; v Koseskega ulici pa je danes dop. umrl železničarju Fideršeku 16-mesečni sinček Franc. —

»Atlantik«.

Ta veličastni zvočni film, ki silno realistično slika grozno katastrofo enega najmodernejših parnikov na Atlantskem oceanu, bo predvajala Zveza kulturnih društev v kinu Union od 20. do 29. tm.

Jadranski dan

naj pokaže, koliko požrtvovalnih Jugoslovanov misli s toplimi občutki na naše Primorje! Naj ne bo nikogar, ki bi se ne oddolžil v nedeljo 21. t. m. Jadranski straži! —

Glasbena Matica v Mariboru.

Redni občni zbor bo v petek, 26. t. m., ob 19.30 v društvenih prostorih. Na dnevnem redu so običajna poročila ter volitve novega odbora.

Kje uraduje agentura francoskega konzulata v Mariboru.

Agentura francoskega konzulata v Mariboru je otvorila svojo pisarno v prostorih Elektrarne Fale d. d. Maribor, Vrazova ulica 2 in uraduje dnevno, izvzemši nedelje in praznike, od 9. do 12. in od 15. do 17. ure. —

Javno predavanje.

Ker zanimanje za teozofsko znanje v našem mestu narašča, se bo vršilo jutri v soboto v mali dvorani »Narodnega doma« II. nadstr. drugo javno predavanje o temi: Kaj je in kaj nam prinese teozofija. Predavala bosta 2 gospoda iz vodilnih znanstvenih krogov, eden iz Celja, drugi iz Čakovca. Pričetek ob 20. uri. Vstop vsakemu prost. —

Likvidacija terjatev proti bivši poštni hranilnici na Dunaju.

Uprava Poštne hranilnice kraljevine Jugoslavije obvešča vse interesente, da je vprašanje likvidacije terjatev proti bivši poštni hranilnici na Dunaju sicer že definitivno rešeno, vendar pa je za izplačilo terjatev naših državljanov potrebna še realizacija cedirane terjatve bivše poštne hranilnice na Dunaju proti bivšim poštnim upravam na teritoriju nekdanje Avstro-Ogrske in valorizacije titrov avstrijskih predvojnih negaziranih rent. Poštna hranilnica kraljevine Jugoslavije se je glede navedene terjatve obrnila na ministrstvo za gradbe in upa, da bo terjatev v najkrajšem času refundirana. — Glede valorizacije navedenih titrov pa je ministrstvo financ odgovorilo poštni hranilnici kraljevine Jugoslavije, da je na tem, da prične z organizacijo izplačilne službe teh titrov in da bo to delo v kratkem dovršeno. Šele, ko bo oboje rešeno, se bo moglo začeti z izplačevanjem prijavljenih terjatev po ključu, ki se bo določil na podlagi prejetega kritja.

Koncert v parku

priredi v nedeljo 21. tm. ob 11. v slučaju lepega vremena vojaška godba.

Gradnja planinske koče pri Sv. Treh kraljih.

Podružnica SPD v Slov. Bistrici je sklenila, da bo v prihodnji sezoni zidala planinsko kočo pri Sv. Treh kraljih. Načrt za kočo je idelal mariborski gradbenik Accetto brezplačno in ga poklonil podružnici SPD v Slov. Bistrici. Načrt bo v kratkem razstavljen v Slov. Bistrici in si ga lahko vsakdo ogleda. —

Mariborsko gledališki abonma.

Interesente za gledališki abonma prosimo, da se čimpreje javijo pri gledališki blagajni, ki je odprta vsak dan od 9. do 12.30 in od 15. do 17. ure ter ob nedeljah dopoldne. Rok za nove prijave poteče v četrtek, 25. tm.

Koncert Glsabene Matice dne 3. oktobra.

Po zadnjem koncertu v stolnici je bila od toliko strani, kakor še nikdar prej izražena želja, da zbor še enkrat nastopi z »Demestvennajo liturgijo«. Pevski zbor bo rad ustregel mariborskim prijateljem umetne pesmi in dne 3. oktobra ponovil svoj ruski cerkveni koncert v stolnici. Ljubljanski škof g. dr. Rožman, je tudi že dal dovoljenje za nastop v njegovi škofiji, kamor bo šla Matica sredi oktobra. Najbrž bo zbor s to liturgijo nastopil tudi na Dunaju. S takim programom se pač lahko pokaže pred vsako publiko. —

Društvo Jugoslovanskih akademikov v Mariboru.

Na rednem občnem zboru 16. tm. je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik Miro Brečko, podpredsednik Milan Zinauer, tajnik I. Fran Klojčnik, tajnik II. Viktor Šuštovič, blagajnik I. Davorin Cijan, blagajnik II. Rado Tomažič, gospodar Ladislav Kralj, knjižničar Viktor Hrovatin, arhivar Viktor Tominšek, revizorja: Metod Spindler, Rado Kopič, častno razsodišče: Alda Šorlijeva, Stane Koštomaj, Vlado Gulič.

ATLANTIK

nam opisuje največjo pomorsko katastrofo

Ena topla misel,

en lep spomin, en dinar — posvetite to troje v nedeljo 21. t. m. našemu Jadranu! Vabi Vas Jadranska Straža. —

KINO

Grajski:

Od danes, petka 19. septembra 1930 prvovrstni 100% zvočni in govoreči velefilm

Ne verujem več v nobeno ženo

Poje komorni pevec berlinske opere RICHARD TAUBER (nemški Caruso)

Union:

Danes, petek, dne 19. sept. 1930 zadnjikrat: NESMRTNI POTEPUH.

Od jutri, sobote, dne 20. sept. 1930 se predvaja največji film sedanjosti

ATLANTIK

100% zvočni in govoreči velefilm v nemškem jeziku.

FRITZ KORTNER, FRANZ LEDERER

Predstave v obeh kinih ob delavnikih ob 17., 19., 21. uri; ob nedeljah in praznikih ob 15., 17., 19. in 21. uri. Predprodaja dnevno: od 10. do 12. ure na blagajni. XXVI

Zakonik o sodnem postopanju v civilnih pravdah.

Kot 43. snopič Zbirke zakonov je izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani v slovenskem jeziku novi civilni pravdni postopnik z uvodnim zakonom vred. Zakoniku je pridejana primerjalna razpreglednica določb civilnega pravdnega postopnika (C. p. p.) in sodnega pravilnika (s. pr.) in civilno pravdnega reda (c. p. r.) z dne 1. avgusta 1895, ter obširno stvarno kazalo. Knjiga je izšla v lični vezavi. Vse interesente opozarjamo nanjo.

Težka prometna nesreča.

Na kralja Petra cest, med studenškim pokopališčem in Limbušem, se je včeraj popoldne pripetila težja prometna nesreča. Proti Mariboru je vozil posestnik Ivan Čuk kmečko vozilo, na katerem se je nahajala njegova žena 51-letna Terezija Čuk in njena 10-letna hčerka Marica Čuk. Potniki so bili namenjeni v Maribor. Čukovi konji so se splašili novega motornega cestnega valjarja, kar je imelo za posledico, da se je zlomilo oje in sta obe ženski padli na cesto. Gospa Terezija Čuk je dobila na levi nogi težke poškodbe do kosti, a otrok je znatno poškodovan na obeh nogah. Oba ponesrečenca je reševalni avto odpremil v bolnico. —

Nič se ni poboljšal

33-letni Rudolf Ertl, ki je komaj koncem avgusta prestal daljšo kazen radi tatvin. Dne 1. tm. pa je bil izvršen vlom v viničarijo Kreiner nad tremi ribniki in ukradeno obleke in posteljnine za krog 2400 Din. Orožništvo je tedaj na podlagi izpovedi ljudi, ki so Ertla videli ta dan hoditi tam okrog, začelo njega zasledovati. Včeraj je bil aretiran v Mariboru. Ugotovljeno je, da je eno izmed tam ukradenih sukenj prodal starinarju, ki ga je poznal. Vkljub temu pa Ertl še taji. Oddali so ga okrožnemu sodišču. —

Na meji aretiran

je bil skupno z včeraj omenjenim Heljezom Meho, ker je hotel brez listin čez mejo, tudi 22letni čevljarski pomočnik Friderik Matuš, doma iz Malih Dolencev v Prekmurju. Policija je ugotovila, da ga zasleduje okrajno glavarstvo kot vojnega obveznika. —

ATLANTIK

že v soboto 20. tm. Union kino.

Kaznjencem znamenja dajala

je včeraj pred okrožnim sodiščem 31-letna Fani Ž., stara znanka policije. Po aretaciji zaslišana je izjavila, da so jo neki znanci iz zaporov okrožnega sodišča pozdravljali in da jim je samo odzdravljala. Oddana je sodišču.

Kuharski tečaj

za fino pecivo se bo vršil od 29. sept. do 12. oktobra na zavodu »Vesna« v Mariboru. Prijave sprejema vodstvo. — 2649

Dobra hrana v Javni kuhinji na Slomškovem trgu štev. 6.

V A razredu opoldne in zvečer Din 8.30, v B razredu Din 12.30 in v C razredu Din 14.30. Priglašajte se! XXV.

Skrivnosti zlatega rudnika „Esperanza"

ZLI DUH MEHIKANSKE MLADE KRASOTICE. — ZAGONETNA SMRT PETIH LASTNIKOV ZLATEGA RUDNIKA.

V preiskovalni zapor sodišča v San Franciscu so izročili pred kratkim izredno lepo, mlado Mehikanko, Juanito Perara, ki je osumljena, da je izvršila težek zločin. Po dolgotrajnem, brezuspešnem poizvedovanju, ki so je vršile oblasti, se zdi, da se bo z aretacijo te lepe Mehikanke razjasnila sedaj vrsta zločinov, ki so se odigrali v zadnjih dveh letih v področju obsežnega teritorija. Ker je bilo celo angleško zunanje ministrstvo prisiljeno, da intervenira v tej aferi, bo stvar gotovo zanimala tudi naše čitatelje.

Na nekem gričku, nedaleč od mesteca Taos v Novi Mehiki leži zlati rudnik »Esperanza«, ki je sedaj že izčrpan, a so ga še pred dvema letoma močno eksploatirali. Ta rudnik je bil last male družbe kopačev zlata, samih starejših ljudi z burno preteklostjo. Kilometer daleč od zlatega rudnika je stanoval v majhni koči eden od lastnikov, 70letni Anglež Artur Manby in sicer skupno s svojim psom volčje pasme. Decembra 1927 je Manby nenadoma izginil brez sledu. Ker so ga njegovi sosedi že dalj časa pogrešali, so pričeli končno sumiti, da se je morda zgodil kak zločin in so na Treh kraljev dan naznanili stvar šerifu v Taosu, da jo preišče. Šerif, sicer po poklicu gostilničar, je poslal na lice mesta dva stražnika, ki sta morala najprej Manbyjevega psa ustreliti, predno sta mogla priti v njegovo sobo. Čim sta stopila v spalnico, se jima je nudil strašen prizor. Na postelji sta našla truplo starega Manbyja, kateremu je manjkala glava, telo pa je bilo kar prerešetano z revolverskimi streli. V kuhinji sta redarja našla končno odrezano glavo umorjenega Manbyja, zavito v neko staro vrečo.

Minulo je pol leta, ne da bi mogli najti zločinca, ko se je naenkrat pripetil nov strašen zločin, ki je razburil vso okolico. V nekem rovu, približno 8 km od zlatega rudnika, so našli drvarji truplo 60letnega Viljema Wikinsona, drugega solastnika »Esperanze«. Imel je več strelov v glavi, ki je bila istotako odsekana in so jo našli kasneje nataknjeno na nekem kolu. Sredi čela je zevala strašna rana. Malo nato so izginili še trije nadaljni solastniki zlatega rudnika. Vsem je bila glava odrezana.

Ker so bile vse poizvedbe zaman, je prevzel državni pravdnik v Santa Fe osebno zagonetno afero v svoje roke. Dal je vseh pet trupel izkopati in pregledati. Toda edino, kar je mogel pri tem ugotoviti, je bilo dejstvo, da je bilo vseh pet žrtev ustreljenih z revolverjem istega kalibra. V zapuščini umorjenih niso našli nobenih dragocenosti, čeprav se je vedelo, da je prinašal zlati rudnik lastnikom naravnost krasne dohodke. Državni pravdnik je nato obvestil brata umorjenega Manbyja, upokojenega majorja angleške vojske, Normana Manbyja, ki je živel v Londonu, o tragični usodi njegovega brata. Major se je takoj obrnil na angleško zunanje ministrstvo, ki je pozvalo angleškega konzula v Galvestonu, naj se zanima za razjasnitev tega zagonetnega dogodka. Konzul se je odpeljal v Taos in takoj uvidel, da tamošnji šerif ni kos svoji nalogi in dolžnosti. Razpolagal je sicer z veliko telesno močjo, sicer pa ni imel prav nobene inteligence. Konzul je poveril nato preiskavo newyorškemu detektivu Louisu Martinu, priseljenemu Francozu, bivšemu kriminalnemu komisarju pariške policije.

Louis Martin je dolge tedne preiskoval zaupano mu nalogo. Pet solastnikov zlatega rudnika »Esperanza« je bilo najdenih mrtvih, a izginil je potem še šesti, čegar usoda pa še ni bila znana. Bil je to neki Tomaž Ferguson, mrk in surov človek, ki je bil splošno na glasu kot norec. Ta je imel polhčerko, lepo Mehikanko Juanito Perara. Detektiv je tudi ugotovil, da je bila lepa Juanita tudi nekaka tajnica umorjenega Manbyja. Ona je bila edina oseba, ki je češče zahajala v njegovo kolibo. Ali ni to morda v zvezi z umorom, si je mislil detektiv? Ali nista morda Juanita in Ferguson še živa. Neumorno je detektiv poizvedoval po vsej okolici in tudi po vseh bližnjih blaznicah.

In tako je prišel končno Louis Martin v blaznico v okolici Santa Fe. Zavodov zdravnik mu je naznanil, da se res pri njih nahaja v neki celici človek, ki bi mogel biti po opisu Ferguson in ki neprestano fantazira o odsekanih glavah. Zdravnik je odvedel detektiva v celico tega človeka, ki je bil v zadnjem stadiju paralize. Bil je v resnici Ferguson, žalostna slika človeka v zadnjem razpadanju. Detektiv je vzel njegovo obleko in našel v podlogi zašite neke zapiske, iz katerih se vidi, da je bil Ferguson pod demonskim vplivom svoje polhčerke. Ta ga je kot blazneža izkoristila, da umori svojih pet poslovnih tovarišev, da se tako sam polasti zlatega rudnika, ki bi prišel potem končno v njeno last. Da je Ferguson svojim žrtvam odsekal glave, to je bila pač posledica njegove blaznosti. Par dni po posetu Louisa Martina v blaznici v Santa Fe, je Ferguson umrl.

Detektiv je odšel potem takoj na delo, da izsledi lepo Mehikanko, ki je bila duševni začetnik vseh teh zločinov ter je izginila z vsemi dohodki zlatega rudnika. S pomočjo natančnega osebnega popisa se mu je res pred kratkim posrečilo aretirati lepo Juanito v nekem luksuznem hotelu v San Franciscu. Izročil jo je seveda takoj sodišču, ki bo imelo sedaj priliko, da izreče razsodbo v kriminalni aferi, ki presega tudi najbolj bujno domišljijo.

O najnižjem poklicu

BERAŠTVO ZELO DOBIČKANOSEN POKLIC. — SIROMAKI Z VILAMI IN AVTOMOBILI.

O priliki raztelesenja trupla berača Hansona iz Liverpoola v Angliji, so listi zopet sprožili vprašanje, koliko zaslužijo poklicni berači v Angliji. Hanson, ki je izvršil samomor, je namreč zapustil pismo, v katerem sporoča med drugim, da odhaja prostovoljno v smrt, čeprav mu je beraštvo nudilo dovolj možnosti, da bi se dostojno preživljal.

»Jaz sem,« pravi samomorilec v tem pismu, »žrtev neke ženske, ki me je izrabljala. Vedela je prav dobro, da priberačim na teden 4—5 funtov šterlingov ter mi je neprestano grozila, da bo izdala neki zločin, ki sem ga svoječasno zagrešil, ako ji ne izročim ves denar. Končno pa se mi je le zastudilo, da bi neprestano na ta način kupoval oziroma plačeval njen molk...«

V svojem pismu, ki ga je poslal mrliškemu ogledniku, navaja Hanson mnogo zanimivih stvari o raznih tipih beračev, katere je spoznal v svojem življenju. Tako je na primer neki Hansonov tovariš vzbujal usmiljenje s tem, da je imel na sebi same cape, katere so držale skupaj igle. In vse to seveda namenoma, čeprav je imel dovolj celih in lepih oblek. Uspeh te maskerade sta bila dnevno dva funta šterlingov.

Drugi zopet je imel vedno pri sebi več škatljic vžigalic in kos papirja, na katerega je napisal, da je vojni invalid in velik junak, ki pa je zabredel vsled tega v silno bedo. Tretji je imel samo eno roko in je dnevno zaslužil od 7. zjutraj do 10. zvečer do 350 Din v našem denarju.

Neki uradnik dobrodelnih društev, ki so ga pri tej priliki zaslišali, je izjavil, da je beračenje v Angliji v resnici zelo dobičkanosen posel. Pozna nekega berača, ki se vsak dan z avtomobilom pripelje na kraj, kjer običajno prosjači. Neki njegov znanec pa zasluži letno 50—60.000 Din, dočim je mnogo tudi takih, ki imajo krasne vile, svoje avtomobile itd. Vse to bogastvo so si pridobili s trikratnim beračenjem na teden v Oksfordstretu.

Važna panoga beračenja je dalje sestavljanje ganljivih pisem, s katerimi se apelira na dobrodelnost posameznikov. Nekemu beraču je posel tako cvetel, da je moral namestiti svoje posebne tajnike, ki so sestavljali in odpošiljali dotična pisma. Kasneje je razširil svoj posel tudi na Ameriko.

Hanson zaključuje svoje pismo z neobičajno ugotovitvijo, da je berač, ki strada, vsekakor boljše situiran kakor delavec, ki dobro zasluži.

Nikaraguanski prekop

Že l. 1929 je kongres Zedinjenih držav v Washingtonu odobril kredit 150.000 dolarjev, da bi amerikanske ženijske čete mogle kartografski snemati Rio San Juan, jezero Nikaragua itd. in pripraviti prve temelje za izgradnjo nikaraguanskega prekopa. Začetkom letošnjega leta je bil ženijski bataljon poklican v to svrho v Greytown, da bi začel z delom.

Načrt za nikaraguanski prekop ni nov. Že l. 1926 so se pričela prva proučevanja, resno pa se je začelo z načrtom računati od l. 1897 do 1901. Šele ugodna ponudba francoske Panama-družbe je zmešala te račune. Vendar pa se je izkazalo, da panamski prekop nima kapacitete, ki je bila proračunana in ki je potrebna. Trebalo bi zgraditi v njem celo vrsto novih zatvornic. Promet neprestano narašča in vedno bolj se kaže potreba po novem prekopu.

Poleg gospodarske potrebe govori za novi prekop — kojega izgradnja je proračunana na eno milijardo dolarjev — tudi važne vojne potrebe. Zakaj odvisna je od tega tudi obramba obale Unije, da bo mogoče čim hitreje na oba oceana razmestiti bojne ladje. Naravno da tudi izgradnja tega prekopa zahteva nove obrambne pozicije, to se pravi, da se bo moral graditi pod vojaškim nadzorstvom Zedinjenih držav. Stroški bi se izplačali, ker bi vožnja skozi nikaraguanski prekop bila za 24 ur skrajšana, med Srednjo Ameriko in severnoameriškimi državami celo za 48 ur.

Izhodna točka prekopa bi bil Greytown. Računajo, da bi gradbena dela trajala 10 let.

Ruski zdravniki med zamorci

V francoskih in belgijskih kolonijah v centralni Afriki služi večje število ruskih zdravnikov. So to večinoma mladi ljudje, ki so končali visokošolski študij v Pragi, Parizu itd.

Nedavno je prišla v Pariz skupina teh ruskih zdravnikov na šestmesečni dopust. Pripovedovali so zelo zanimive stvari. Ruski zdravniki v Afriki so zaposleni kot železniški zdravniki pri gradnji proge skozi centralni Kongo, ali pa delajo v oddelkih za borbo proti uspavalni bolezni. Poslednji žive popolnoma nomadsko življenje, ker morajo prepotovati zelo veliko ozemlje in sicer radi kontrole prebivalstva in cepljenja proti spalni bolezni. Na potovanju jih spremljajo črni bolničarji, delavci, nosači in oboroženi čuvarji. Nosači nosijo zdravnika na posebnih nosilih. Često je treba skozi neprehodne gozdove iskati prehode čez reke, polne krokodilov, ponoči pa se boriti z levi. Ponovno so se srečali s sloni, pod katerimi je zemlja drhtela, kakor da bi bil potres.

Številna zamorska plemena imajo razne šege in nasade. V nekaterih vaseh je prebivalstvo popolnoma golo, v drugih zopet napol oblečeno. So pa tudi zamorci, ki nosijo cilindre celo pri toploti 60 stopinj. Ruski zdravniki so bili tudi v rajonu, kjer se zamorci oblačijo v frake. Tja se namreč iz Evrope uvažajo stari fraki. Med tamkajšnjimi zamorci je v navadi seveda mnogoženstvo. Tako je neki zdravnik pripovedoval, kako se je bogat zamorec hvalil: »Jaz imam 85 otrok...« V splošnem pa se ruski zdravniki v tamkajšnjih pokrajinah ne počutijo ravno dobro, čeprav so izvrstno plačani, ker so pač preveč oddaljeni od sodobne kulture.

Sport

ISSK Maribor : SK Varaždin.

V nedeljo dne 21. t. m. bo odigral v Mariboru SK Varaždin z okrožnim prvakom prijateljsko tekmo. SK Varaždin razpolaga z dobrimi igralci in je moštvo doseglo v zadnjem času več pomembnih zmag. Za ISSK Maribor bo tekma zadnji preizkus za prvenstvene tekme, ki začno prihodnjo nedeljo. Tekma se bo vršila ob 16. na igrišču ISSK Maribora v Ljudskem vrtu.

SK Kastner & Öhler v Mariboru.

V soboto in nedeljo gostuje v Mariboru renomirani graški klub Kastner & Öhler. Prvi dan bo igral z Rapidom, drugi dan pa z SK Železničarjem prijateljsko tekmo. Trenutno stoji Kastner & Öhler na drugem mestu prvenstvene tabele pred GAK in Sportklubom. Moštvo se nahaja v izredni dobri formi. Zmagalo je v Leobnu proti SK Donawitz 6:3, proti GAK 2:1, proti amaterskemu prvaku Ogrske Rakonszliegeti 2:0. SK Rapid nastopi v kompletni postavi, moštvo Železničarjev pa bo izpopolnjeno z nekaterimi mlajšimi močmi. Začetek tekme ob 16. uri in se bo v soboto igralo na Rapidovem, v nedeljo pa na Železničarskem igrišču.

MOLNP službeno.

Občni zbor MOLNP se bo vršil v nedeljo dne 21. t. m. ob 11. uri v lovski sobi hotela »Orel«. Prisostvovati smejo vsi, ki so navedeni v čl. 14. podsaveznih pravil od lit. a do lit. e, pri čemer se opozarjajo klubi, da izdajo svojim delegatom pismena pooblastila, ter vsi dosedanji odborniki. Podsavezni delegat je g. Marinič. Tajnik.

Sokolstvo

Pri nastopu v Pobrežju

bo telovadil z vzorno vrsto Sokola — matice tudi br. Primožič. To bo po zmagi v Luksemburgu prvi njegov nastop v Mariboru.

Anekdote iz galantne dobe

Polignac, ki se je silno trudil, da bi si pridobil naklonjenost vojvodkinje du Maine, jo je nekoč vprašal:

»Ali veste gospa, kaj Vas razlikuje od ure?«

»To sem pa res radovedna.«

»Ura kaže čas, na katerega pri Vas vsakdo pozabi,« je odvrnil Polignac.

* *

Fontenelle je bil ne samo velik kavalir, temveč tudi zelo duhovit človek. Ko so ga nekoč prosili, naj poda definicijo lepe ženske, je rekel: »Lepa ženska je paradiž za oči, pekel za dušo in preizkušnja žepa.«

* *

»Sramežljivost je vendar najlepši biser ženske,« je rekel nekoč Bassompierre.

»Le škoda, da ga je tako težko čuvati,« se je glasil odgovor, »saj ima vsak človek ključ do tega bisera.«

* *

Sofija Arnould je bila slavna igralka pariškega gledališča. Neka njena tovarišica je imela izredno srčkanega dečka, ki je bil miljenec vsega osobja.

Ko se je otrok nekoč zopet podil za kulisami za igralci, je Arnouldova zlobno pripomnila:

»Dečko, najbrže iščeš pač svojega očeta?«

42 ur se na črno vozil pod vlakom.

Te dni je uradnik na kolodvoru v Lyonu pod vozom bukareštanskega brzovlaka odkril moža, ki je bil ves pokrit od prahu, saj in olja, tako da je bilo v njem težko spoznati človeško bitje. Popolnoma omamljen je možakar splezal iz svojega skrivališča in je najprej prosil kruha in vode. Črni potnik je bil 18letni Štefan Placan, ki je ves čas vožnje od Bukarešta do Lyona, celih 42 ur, ždel v skoro nemogočem položaju pod vozom. Med celo vožnjo je pojedel kos kruha in izpil 2 litra vina. Z ozirom na znatni »sportni uspeh« so oblasti zatisnile oči in fanta izročile pristojnemu konzulatu.

K. M. Čapek - Chod:

Jindri

Roman. — Iz češčine prevel dr. Fran Brdnač. 65

Tisti, ki vidi, se v najtemnejši noči ko so okna neprodušno zastrta, ozira na stvari okoli sebe v zavesti, da jih bo zopet videl, brž ko se zdani; toda Jindra je vedel, ko je segel na svojo posteljno odejo, da se ne bo nikoli prepričal, ali je zelena ali kake druge barve, njegovi temi je ni bilo — ni bilo v njej prav ničesar.

Slepec od rojstva, popolni slepec, ne pozna teme, ker mu za to zanikanje svetlobe manjka izkušenost teze — to je svetlobe. To je tragična ugodnost oslepelih, da se črna fikcija, ki jim je ostala, kar najverneje sklada z dojmom teme.

Seveda je Jindra dotipal skozi obvezo eno očesno jamico popolnoma prazno in kvečjemu z vato izpolnjeno, in drugo levo še polno; toda vedel je dobro, da sta obe njegovi oči enako popolno uničeni. Debelo zrnati pesek, ki ga je vrgla eksplodirana mina z desne strani, mu je izbil desno oko popolnoma, toda tudi levo je tako pokvaril, da ne bo za praktično uporabo, kakor bi se bil Pavák sam objektivno izrazil o kakem drugem pacijentu, če bi prišel k njemu v takem stanju.

Objektivno soditi in misliti — to je bilo vse, to je bila njegova edina rešitev pred brezdanjo bolestjo. Zato se je odločil, da rajši gleda bodočo temo svojega življenja bolj črno, kot bo morda v resnici; da se ogne prevari, je prej ubijal nado, nego da bi si jo dal zlomiti.

Neko nado, ki pa je bila tudi v najboljšem primeru revna, namreč nada v ta ostanek levega očesa, bi sicer bila, toda tudi ko bi se uresničila, bo to še vedno »peš kakor za vozom!«

Mikroskopiral ne bo nikoli več s tem ostalim očesom!

Takoj, ko je prvič zadel ob to misel, se je razleglo v njem tuljenje, kakoršnega še ni tu nikoli slišal; to je bil oni ogromni obup, s katerim se je v temi boril in katerega se mu je potem po celonočnem boju posrečilo zvezati, ukleniti in vreči v propast nekje na dnu temin.

Tam je zajavkal vselej, kadarkoli se mu je ta misel zopet vzbudila, in grebel se je ven k novi borbi, in treba je bilo napora vseh sil, da je zopet zabil propast in počakal, da njegovo tuljenje preneha samo od sebe, kajti notranjega sluha se ne da zamašiti.

Smilil se mu je ta obup, saj je samo zato tako grozno trpel, ker ga je neizmerno ljubil, toda Jindra ga je zastrupljal z razumom:

— Vse zaman! — mu je pravil — koliko takih oči, z mrežnicami in zenicami, smo videli samo v budimpeškem lazaretu!

— Okulist brez oči! — je ječal obup v svoji propasti — to ni gol slučaj, to je rafiniran naskok usode, ki si vselej izmisli najbolj lopovski posmeh in te v dokaz, da sama ni slepa, oslepi!

Jindra je dobro vedel, zakaj se je usoda tako na njem maščevala. Zgodilo se je to zato, ker je sam ni obvladal, ko jo je imel v rokah.

Zamudil je ugoden trenutek v jarku, preden je prapor napravil naskok. Ko se je že odločil, da bo zaklical vojakom, naj ne verjamejo, bi bil moral to storiti, pa če bi ga bili takoj potolkli, ali bi mu ne bilo bolj kot takole?

Sicer pa — zbežati iz svojega uničenega življenja — tole zadnje sredstvo mu še vedno ostane, čeprav se slepec težko dotiplje celo do vrat s tega sveta...

Med tem ko se je Jindra natančneje zavedal tega, kako se je vse zgodilo, mu je bilo lažje.

Ko bi bil med hrupom in truščem, preden je prišlo do boja moža proti možu, skočil brez obotavljanja in z dvignjenimi rokami naprej, bi bil prišel v ujetništvo bržkone brez poškodbe; gotovo vsaj brez takele poškodbe! Mina bi bila eksplodirala nekje za njegovim hrbtom.

Toda zamudil se je z Lojzetom Poniklim!

Nekaj silnejšega nego dogovor o skupnem pobegu k sovražniku je učinkovalo, da ni mislil pred vsem drugim in edinole na sebe.

To je bila ljubezen, katere se prej ni zavedel in ki je ob srečanju na bojišču hipoma zaplamenela, ljubezen do Lojzeta neprijatelja od njegovih otroških čevljev in ljubljenega od bosih nog, hrepenenje nesrečnega in umučenega proletarskega otroka po tovarišiji s pobalinom istega kova, ki pa je bil prevzeten otrok bogatih staršev, silna naklonjenost, poplačana s preziranjem in žaljenjem, uničena, toda rastoča v neštevilnih pretepih, v katerih tisti, ki je zaničevan, tem hujše bije, čim večja je njegova žal, ljubezen, maskirana na konec s sovraštvom, ki lahko pelje celo k smrtonosnim konfliktom.

Toda če se potem zgodi in prav za prav če pride do tega spričo smrti, da postane prevzetnež mehak in tako mehak, da sam prosi odpuščanja, tedaj se zgodi v srcu zaničevanega, ki se je celo svoje življenje bal, imeti prijatelja, čeprav je po njem vedno hrepenel, čudež izpremembe, nad katerim sam ostrmi.

Ali je Lojze res za njim vzkliknil: »Ne pusti me tukaj!« ali je spoznal Jindra, kaj se je s tovarišem zgodilo, šele, ko mu je s krvavimi usti omahoval v rokah, tega se Jindra nič več dobro ne spominja, a to ve gotovo, da je bila najmočnejša sugestija k njegovemu činu, čeprav je trajala komaj tisočino sekunde, spomin na smuški dogodek obeh slikarjev, o katerem je pripovedoval dr. Černý: storil je Lojzetu to, kar je storil Fabr Kaši.

Kaj se je neki zgodilo z ubogim Poniklim, katerega topla kri je Jindri premočila na hrbtu bluzo? Ali je obležal mrtev ali so ga ranjenega tudi pobrali Lahi in ga peljejo z istim vlakom kakor Jindro, neznano kam?

Vse te spomine in vsa ta razmotrivanja je Jindra ml. še nekako prenesel, čeprav je vedel, da se ne bo nikoli pobogal z izgubo ljubljene vede za celo nadaljno življenje, če bo sploh katero, toda bil je še neki drug spomin, ob katerem je preklinjal takozvano prosto voljo, ker si ne more ukazati, naj ne misli na določen predmet, in čim trdneje človek sklepa, da ne bo mislil, tem trdovratneje se polašča grabežljivi vsiljenec cele misli in sicer izključno le on!

To je bila dan za dnem Jindrova ljubica Jiřina!

Kadar je ta stopila v njegovo temo, vsa žareča od solnca pravkar minulega poletja in ožgana razun svetlega mesteca na licu, katerega ni mogla niti najsilnejša njena rdečica poplaviti, je vzdihnil v svoji globoki ljubezni, toda pri tem je slišal, kako so pokali sklepi na rokah, ki so se stisnile od bolesti.

Morda bi bil še pokleknil in prosil, naj bi mu bila odvzeta vsaj ta čaša trpljenja. Toda takoj se je prisesal v največji žeji k čašinemu robu.

Z natančnostjo diapozitivov, ki jih proizvaja najbolj dovršen stroj, mu je kazal njegov notranji vid, ki je običajno sreča in kletev oslepelih, vse scenerije, ki jih je preživel z Jiřino, z najtočnejšo virtuoznostjo in bliskovito naglico. Skoro jasneje nego kdaj prej v resnici je videl njeno milino, ki jo je tako nehoté in naivno izdala pri prvem srečanju v Opalki, videl je njen pogled, ki ga je hotel predreti, ko je govorila svoj extempore o stigmah moške inferioritete napram ženskam. njeno solzo, ki jo je precedil cimetasti zavoj, njene modre emajlirane oči, tako zasmehljivo velike pod rahlo privezano ruto, v kateri je stala na brvi pri njegovem prvem obisku na Braniku; ah, njene zgovorne oči, ki so mogle, kadar je utihnil melos njenega šolskega glasu, nemo izraziti tesnobno vprašanje, vroče pritrjevanje, plameneče navdušenje, žar hrepenenja in sramežljive zmote, v katerem je na rdečici lic zgorel safir njihovih zenic, ki so ga pokrivale dolgoresaste trepalnice!

Vse to se je Jindri pokazalo v barvah ognjevitega mavričnega spektra, celo škrbine stare hruške na Jiřininem vrtu, skozi katere je gledalo večerno nebo, so se mu sedaj iskrile, njegovi možgani so reproducirali celo neresnico, tako da je bil ogenj plavcev požar, od katerega se je vnela celo reka, ko se je vračal v Jiřinino naročje in ko je sedel z njo na travnik pod grmom kovačnika; silni klic »Jira!« je tako pretresel noč, da se je izpremenila v plameneč dan in Jindra se je prebudil iz dremanja.

Prebudila ga je peklenska bolečina v očesnih jamicah, naglo je sédel, toda udaril je s čelom ob strop vagona, pod katerim je ležal, in to ga je poučilo, kje je in kaj je z njim...

Zgrudil se je nazaj na nosilnico in čutil je neizmerno gorje, kakoršnega v svoji nesreči še ni bil občutil.

Objela ga je žalost, ki najobčutneje muči tiste, ki ne vidijo, ki še niso navajeni na slepoto, kadar se naglo probude in hočejo pogledati, ali je noč ali dan...

In potem se je začel zopet boriti z obupom.

Tako muko je nesel Jindra ml. s seboj z bojišča, kjer so ga bili pobrali v njegovi globoki nezavesti. Število ranjencev, ki jih je sovražnik vozil iz te žetve, je bilo veliko, naskok češkega prapora, ki je bil sicer popolnoma poražen, je odbil z neizmernimi lastnimi izgubami, zlasti na ranjencih; jadikovanje in kletve, ki so se oglašale med neskončnim in brezbrižnim ropotom bolniškega italijanskega vlaka, so bile skoro izključno laške, češke besede Jindra ni slišal, Štankrenglovi fantje so najbrž ostali vsi na mestu.

Lokomotiva, ki je vlekla ta pekel na kolesih, se je smejala v brezdušnem hehetu, druga, ki je rinila ogromni vlak, ji je odgovarjala z istim lokavim šepetom; obe sta bili hčerki iste snovi, ki ima svoj začetek v človeškem geniju, ki je že v predzgodovinski dobi začel delati snovi nasilje in je od tega trenutka, ko se mu je posrečilo s kovinami, začel historijo. Ta vojna ni prav za prav nič druzega nego vrhunec te človeške metalurgije, te borbe kovin s človeškim plemenom, njihovo maščevanje za vekovito trpljenje, povzročeno po ognju, in njihova zmaga, da si je popolnejše niti predstavljati ne moremo. Zarota kovinskih sužnjev proti sinovom Kajnovim, Abelovim je trajala veke, in uspeh je bil zajamčen, kakor hitro se je železna ruda sporazumela s premogom in z zlatom, ki je odsihdob igralo ulogo pravega in edinega čudotvornega boga, dalje z rafiniranostjo, proti kateri je največja človeška prebrisanost le pohabljenost.

(Nadaljevanje sledi.)

Opremljeno sobo
v vili pri parku oddam eni ali dvema osebama. Trubarjeva ulica 11 I. 2643

Učenca za specerijsko trgovino
od dobrih starišev sprejmem, vprašati Tattenbachova ul. 3. 2655

Vajenko za strojno pletenje
sprejme takoj L. Golob, Maribor, Orožnova ul. 6. 2628

Vajenec s primerno šolsko izobrazbo
se sprejme v veletrgovini specerijskega in kolonijalnega blaga. Miloš Oset, Maribor. 2637

Sladki vinski mošt
toči restavracija »Mariborski dvor«, Oset. 2636

DAMSKI POVRŠNIK za srednjo postavo, **telovnik gor. nar. noše**, oboje zelo dobro ohranjeno in **nov bel telovnik** se ceno proda. — Beograjska ul. 22, part., levo.

Šivilje za šivanje perila
sprejmemo. Vprašati pri tovarni perila »Kokra« d. d. Krekova ul. 14, dvorišče. 2653

Pletenine,
vse vrste po meri in okusu ter vsa popravila izvršuje hitro in točno po najnižji ceni mehanična pletarna Javornik, Vojašniška ul. 2, Maribor. XXIV

Motorno kolo
500 kubikov s prikolico v popolnoma dobrem stanu, znamke AJS radi bolezni takoj ceneno na prodaj. Naslov v upravi lista. 2634

Stanovanjsko hišo
takoj prodam. Aljaževa 5. 2645

Fotografiram vse!
Portreti, brzoslike, industrija, sport. Najnovejši aparati in svetlobne naprave. Novo urejen fotoatelje. **Fotomayer**, Gosposka 39. 2515

Malo hišico
soba in kuhinja, prodam. Studenci, Stritarjeva ul. 11. 2647

Prodajam obleke,
plašče, čevlje za moške, ženske in otroke, različno pohištvo in drugo Starinarna Peteln, Orožnova 1, Maribor. 2581

Hiše mariborske
in okoliške, kakor posestva od 37.000 Din naprej prodaja Posredovalnica, Maribor, Sodna ul. 30. 2644

Gospodično
sprejmem v učenje za šivanje perila. Atelje za perilo Olga Rupnik, Slovenska ulica 20. 2561

ŠTAMPILJE T. SOKLIČ MARIBOR

Spominjajte se CMD!

Novi vinski mošt
beli in črni, se toči liter po 10. Din, čez ulico 9. Din, pri
J. Povodnik, Maribor
Rotovški trg štev. 8

Šolske knjige in potrebščine

kupite najboljše in najceneje v knjigarni

Tiskovne zadruge v Mariboru, Aleksandrova cesta štev. 13

Pri skupnem naročilu primeren popust!

Izdaja Konzorcij »Jutra« v Ljubljani: predstavnik izdajatelja in urednik: FRAN BROZOVIČ v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna d. d., predstavnik STANKO DETELA v Mariboru.